

אורי אבנרי

הוא מוסר עציב:

היה היה פרופסור. הוא נחשב כאיש רציני וחשוב בשטח חתמחותו. הוא גם היה אדם פוליטי, בעל חשקנות ליברליות ביותר.

באחד הימים הוא התמנה כראש המינהל האזרחי בשטחים שהיו כבושים בידי ארצו. בשטחים אלה התנהל מאבק נגד שילטונות הכיבוש, מאבק שהלך והחריף.

לאט לאט הסתחררה דעתו של הפרופסור. הוא לקה בשיגעון הגדול. נדמה היה לו שהוא נפוליון חדש. הוא זילזל בכל קודמיו וסבר שהם היו טיפשים. הוא היה בטוח שיש בידי תרופת-פלא, שהוא יפתור את הבעיה, ישבור את המורדים ויטפח יסודות צייתניים.

הסוף היה מר, מר מאוד.

הפרופסור בעל
בנסיונו לגדל

ועיתונים, בשעה שהחילים יורים בשכם באוויר וברגליים ופוגעים, משום-מה, ב' בטן ובחזה של מפגינים.

ובעיקר: יש בידו תרופת פאטנט לכל הבעיות בשטחים הכבושים. הוא דוגל ברפורמה כפי רית.

זה היה יכול להצחק, לולא היתה דרך זו מובילה לאסון, ואולי לשואה שלא תינתן לתיקון.

כאשר שמעתי לראשונה על כוונתו של אריאל שרון למנות את מילסון, תמהתי. על פי הבנתי המוגבלת, ייצגו השניים גישות הפוכות. מילסון היה ידוע כמי שדוגל בפיתרון "ירדני", תוך מילחמה באש"ף. אריאל שרון ידוע כמי שרוצה להפיל את השילטון הירדני בעמאן, ולכונן שם שילטון פלסטיני, בהנהגת אש"ף. אולם השניים הסתדרו חיש מהר. הם חיברו יחד את היסודות השליליים שבשתי הגישות, וביטלו את היסודות החיוביים שבשתיהן. הוחלט להילחם בירדן ובאש"ף גם יחד, ולהגשים את תוכנית-הפלא של הפרופסור.

פני הילד נחל תבוסה מוחצת

קוויל'נגים - ומגיב במעשה דאווה ילדותי

פרופסור (מיל') סון

ואכן, היתה זאת המצאה חדשה לגמרי, מהפכנית לגמרי, שלא נשי מעשה מעולם וזאת נוסחה מעולם: טיפוח קוויל'נגים.

זה נשמע כבדיחה, שהרי לא היה שילטון קולוניאלי אחד בעולם שלא ניסה את תרופת-הפלא הזאת — ולא היה אף שילטון אחד שלא נכשל בכך, גם כשנעשה הנסיון הרחק מאמצעי-התקשורת העולמיים.

אך מילסון הוא איש-הרות, מומחה לספרות, ולכן לא ניסח את הדברים בצורה גסה ופשטנית. הוא בנה תיאוריה, תיאוריה מרשימה, מורכבת, מנומקת היטב, שאותה פיתח ופירסם בכתב-הכתב רבי-היוקרה של הימין היהודי בארצות-הברית, קומנטארי. כתביעת זה, שהיה פעם רציני, הפך בשנים האחרונות עמוד-התווך של הימין האמריקאי הקיצוני. לא במיקרה הועתק המאמר בארץ בעיתון המערך, דבר.

מילסון כתב את הדברים כשהיה עדיין ראש "החוג ללימודי אסיה ואפריקה" באוניברסיטה העברית. המאמר מהווה, למעשה, את המצע שעל פיו קיבל את תפקיד מושל הגדה, באיצטלה של ראש "המינהל האזרחי". לפני קבלת התפקיד תבע להעניק לו דרגה של תת-אלוף. המצע הזה ראוי לניתוח, כי יש בו הסכר-מראש למעשיו של מילסון כיום.

לעוף כמו טיל

את החלק הראשון של מאמרו חקדיש הפרופסור לשליטים הקודמים של הגדה. הוא ביטל במחיריך את מעשיהם של משה דיין, שימרון פרס ועוד וייצמן, על צבא עוריהם ויועציהם. כולם היו, אליבא דמילסון, טיפשים.

טיפשותם התבטאה במדיניות שד אי-התערבות כנעשה בשטחים הכבושים. מכיוון שהעניקו יחס שווה "מתוך" ו"קיצוני", ניצחו הקיצוניים. משום-כך השתלטו חסידיו אש"ף בגדה.

ניתן לערער על קביעה זו. משה דיין בודאי לא היה טיפש, וגם לא ליברלי.

אפשר לחייך למיקרא דבריו של מילסון כי "שילטונות ישראל הכריזו כי אין זה מעניינם מה יאמרו ערביי השטחים, או מה יהיו דיעותיהם הפוליטיות, ואיש לא ייענש על הבעת דיעותיו". זאת היתה גם המדיניות המוצהרת וגם הפרקטיקה הישראלי — ועליה היתה תיפארתה של הישראליים. בהביאם את הברכה של חופשי הדיבור לבני הגדה המערבית.

זהו פשוט שקר, ומילסון — שכבר היה פעם עכבר קצינון —

בגין עם מילסון (למעלה) ועם סוסטל (1957)

תים, וצרפת התנדדה על עברייפ-פחת של מילחמת-אזרחים. גדול הצרפתים של ימיו — דה-גול — חוזר לשילטון כימעת בדיקטטור. הוא כרת שלום עם ה"טרוריס-טים" (כדבריו: "שלום בין אמיציה-לב"). חוציא את צרפת מכל השטחים הכבושים, וצימצם אותה בגבולות צרפת הישנה, שם שיגשה ופרחה מאז כפי שלא סרחה מעולם.

ואינו סוסטל המשיך בדרכו עד הפנה. הוא נתן את ידו למחתרת הימנית-קיצונית, האויא-האם, שי ניסתה לרצוח את דה-גול פעמים רבות. אך ההפכה של הימין הקיצוני נכשלה, השלום נשמר, עי כנו, סוסטל נעזם מן הכמה.

חוק ממני, מי זוכר כיום אף את שמו?

תרופת הפלא

אורי הקרמה ארוכה זו אני מגיע אל סוסטל-יוטא. הדגם הישראלי של אותו זן, הפרופסור (מיל') מנחם מילסון.

הוא פרופסור. הוא מומחה למשנה (יצי) רות הסופר המצרי נגיב מחפוט). הוא התמנה כמושל השטחים הכבושים ("ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון"). הוא מפעיל שם "יד קשה", סוגר אוניברסיטות

לחטו אז 400 אלף חיללים צרפתיים בצנשי מחתרת, שמיספרם לא עלה על רבצ אחת. "האם יכולת צרפת פאטת לפחות ניצחון ולהרגעת ז' שאלתי.

"זה לא אותו הדבר", השיב, "יש הבדל בין ניצחון ובין הרגעת. ניצחון צבאי גרידא אינו בא בחשבון. זה לא סוג כזה של מילחמה. לכל סוג של מילחמה יש סוג מתאים של ניצחון. המילחמה הזאת היא פסיכולוגית ופוליטית, היא מילחמת תעמולה. עלינו לנצח אותם בשדה שחם לוחמים בו. עלינו לשנות את התנאים. כדי שהמורדים ימצאו את עצמם מבודדים."

איך? סוסטל: "אני הצעתי בשעתו רפורמות, בעיקר בשטח העירוני. עכשיו הן יישומי."

כבר אז תמהתי על אי-ההבנה התהומית של איש מלומד ומתוחכם זה. האם לא ראה לפניו תנועה לאומית גדולה? האם סבר באמת כי ניתן לשים קץ למילחמת-שיחורור לאומית באמצעות "רפורמות עירוניות"?

כיום, אחרי 25 שנים, התוצאות של גישה זו היא נחלת ההיסטוריה. ביגלל אנשים כמו סוסטל, נמשכה מילחמת-ז' אלגיריה עוד שנים רבות. במילחמה זו ניספו יותר ממיליון בני-אדם, וכרבע הארץ נחרבה. הרפובליקה הצרפתית קרסה תח-

מי חאיש? אני מתכוון, כמובן, לז'אק סוסטל.

לפני 25 שנים בדיוק ביקרתי אצל ז'אק סוסטל, במשרדו בשדרת סנט-ז'רמין.

הפרופסור השתגע

סוסטל היה מומחה לתרבות האינדיאנית במכסיקו, שמלפני תקופת קולומבוס. בשטח זה היה מומחה גדול. הוא הצטרף לתנועת הגנרל דה-גול, היה בה אחד האישים השמאליים והמתקדמים ביותר. כיהן כשר וכנציג צרפת באו"ם. כשהתמנה סוסטל כמושל כללי באל-גיריה, שמחו כל שוחרי-הקידמה. מילחמת-השיחורור האלגירית העקובה-דם, שפרצה ב-1954, הדאיגה אותם. באמתחתו של סוסטל היו תוכניות רבות לרפורמות ליברליות. הוא התכוון לשנות את המצב מעיקרו.

ואז קרה משהו לסוסטל. אויביו הסבירו זאת כך: "כשאתה מור" של בארץ כבושה, וכדיך החיים והחיות של מיליוני אנשים, כשעשרות שופרים על אופנועים רוכים בים לפני מבונתך ואחריה, אתה מתחיל לחשוב שאתה נפוליון. זה קרה לסוסטל."

סכנה זו אורבת במיוחד לפרופסור, אדם שעסק בעיקר בספרים ובדברים מופשטים. הוא עלול להסתחרר יותר מאשר קצין, למשל, הרגיל לשוט. באנשי-הכוח, וסובי לים מריגשינחיות על עיסוקם במילים. כשניתן לפתע בידי איש כזה הכוח לשפוך דם, לכלוא, לפתוח באש, להרוג, לסגור עיתונים ואוניברסיטות, הוא עלול להשתגע ולחיות לעריץ.

זה קרה לסוסטל. לדעת יריביו, אנשים ששנאו אותו פתחו הסבירו כי סוסטל בא אלגיריה, ראה יותר מדי גופות של גבר רים, נשים וילדים שרוסקו במילחמת-הטרור האכזרית. הדבר שינה את אופיו.

כששוחחתי איתו, הוא כבר היה אחד מראשי האגף הימני הקיצוני ביותר בצרפת, וגם ידידו של מנחם בגין. הוא הטיף לברית מדינית-צבאית בין צרפת-ישראל, לשם מילחמה משותפת בערבים. הוא היה משובע כי צרפת לא תיטוש את אלגיריה לעולם, כי זהו "חלק בלתי-נפרד של צרפת".

שאלתי* על עתיד המילחמה, שבה

* על שיחה זו דיווח אורי אבנרי בגליונו העולם הזה (1013) שהופיע לפני 25 שנים בדיוק, ב'13 במאוס 1957.